

פרשת וזאת הפקדה — הסכם יששכר וזבולון

בברכת משה לזבולון ויששכר נאמר "וְלְזָבֻלֹן אָמַר: שְׁמַח זָבֻלֹן בְּצִאֲתָךְ וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּאַהֲלֵיךָ" (לג יח). פירש רש"י: זבולון ויששכר עשו ביניהם הסכם שותפות, שלפיו יעבוד זבולון ויפרנס את יששכר שילמד תורה, ובתמורה יגיע שכר לימוד התורה של יששכר גם לזבולון. על הסכם דומה אנו לומדים בתחילת מסכת זבחים. המשנה מביאה את דעתו של "שמעון אחי עזריה", ופירש רש"י שעזריה עסק במסחר והוא פירנס את אחיו שמעון, ותנאי התנו ביניהם שלעזריה יהיה חלק בלימוד התורה של שמעון. לכן, כשמזכירים את שמעון מזכירים גם את אחיו עזריה.

אבל לא תמיד ניתן לערוך הסכמים כאלה, כפי שמלמדת הגמרא במסכת סוטה (כא.). להלל הזקן היה אחד עשיר ושמו שבנא. הלל למד תורה מתוך עניות גדולה. הגמרא במסכת יומא (לה:): מספרת שיום שישי אחד לא מצא הלל עבודה, ולא היה לו כסף לשלם לשומר בית המדרש. השומר לא נתן לו להיכנס, אך הלל לא וויתר. מתוך אהבת התורה שבערה בו עלה הלל על הגג, ונשכב על פתח הארובה לשמוע את דברי התורה של שמעיה ואבטליון. על הלל נערם שלג בגובה רב, עד שכמעט קפא למוות. לאחר שהלל נהיה גדול הדור ונשיא הסנהדרין, בא אליו שבנא אחיו בהצעה: שבנא ייתן להלל חצי מרכושו, ובתמורה יקבל שבנא חצי משכר תורתו של הלל. יצאה בת קול ואמרה "אם יתן איש את כל הון ביתו בְּאַהֲבָה, בְּזֶזְזוֹ לֹ" (שיר השירים ח ז), כלומר אי אפשר לקנות תורה של משהו אחר.

מדוע ההסכמים בין יששכר וזבולון ובין שמעון ועזריה תקפים, ואילו ההסכם בין הלל ושבנא לא תקף? ענו על כך רבי יוסף קארו ב"בית יוסף" והרמ"א (יורה דעה סימן רמו): תלוי מתי נעשה ההסכם. אם נעשה ההסכם בתחילת הלימוד של העני, ובזכות כספו של העשיר התאפשר לעני ללמוד, אז תורתו של העני נזקפת גם לזכותו של העשיר. אבל אם בתחילת לימודו של העני לא תמך בו העשיר, ובכל זאת למד העני מתוך דחקות, שכר התורה שלמד איננו ניתן לקנייה ומכירה, וכשיגדל העני בתורה וירצה העשיר לקנות חלק מתורתו – הסכם כזה בלתי אפשרי.

בשו"ת "טוב טעם ודעת" (ח"א סימן ריז) כתב הרב שלמה קלוגר בשם בנו שדבר זה נרמז בפסוק "שְׁמַח זָבֻלֹן בְּצִאֲתָךְ וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּאַהֲלֵיךָ". הפסוק הקדים את זבולון הסוחר ליששכר הלומד, ללמד אותנו שזבולון יכול לזכות בתורתו של יששכר רק אם מלכתחילה יקדים לתת מכספו ליששכר לפני שיתחיל ללמוד.

ארץ ישראל אמונה טהרת המשפחה בית המקדש פרשת שבוע תנ"ך

לימוד והנצחה לעילוי נשמות שלמה וישי קרויזר ז"ל
אחים יקרים ואהובים אשר עלו יחדיו בסערה לגנזי מרומים
מתוך אתר שי לשי" : shayleshay.co.il

על שכרו של זבולון נאמר "שָׁמַח זְבוּלֹן בְּצִאתָהּ": כאשר זבולון יצא מהעולם הזה ויגיע לבית דין של מעלה הוא ישמח שמחה רבה כשיתברר לו כמה לימוד תורה נזקף לזכותו מכל לומדי התורה שהוא תמך בהם בימי חייו.